

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA TEXTILNÍ

PLETENÍ NA RÁMU

SPRANG

LIBEREC 2010

JAROSLAVA KOPECKÁ

Zadání BP

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Berou na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum

Podpis

Abstrakt

Práce se zabývá tradiční textilní technikou „pletení na rámu“. Je zde popsáno její zařazení do historie od jejího počátku až do dnešní doby.

V mé bakalářské práci je popsána technika pletení na rámu, její postupy a rozdělení. Pro lepší znázornění postavení nití jsou vložena schémata, vytvořená v programu Adobe Photoshop.

V závěru práce se zabývám postupy výrobek, které jsou v příloze zdokumentovány.

Klíčová slova: krosienky, pletení, rám, tradiční technika, lidové řemeslo, sprang.

Abstract

This work deals with traditional textile techniques "sprang". It describes the integration of history from its beginning until today.

In my work knitting technique is described in the frame, its procedures and distribution. For better representation of the position of yarns are inserted diagrams, created in Adobe Photoshop.

In conclusion, the paper deals with procedures for products which are documented in the annex.

Keywords: sprang, knitwork, frame, traditional technology, lore, sprang.

Pod kování

Ráda bych touto cestou pod kovála vedoucí bakalářské práce paní Ing. Vlastimile Bergmanové za výbornou spolupráci, inspirace poskytnuté během celé tvorby a hlavně za trpělivost.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Základní vzor – prostina	13
Obrázek 2: Základní vzor – tkanina	14
Obrázek 3: Vzor - š rkové pletení	14
Obrázek 4: Vzor - oplétání.....	15
Obrázek 5: Vyobrazení p i práci - Egypt	17
Obrázek 6: Nejstarší dochovaný ženský epec	17
Obrázek 7: Staré ecko.....	18
Obrázek 8: Krosienkující žena na titulním listu.....	19
Obrázek 9: Ukázka z tvorby Blanky Mikolajkové.....	23
Obrázek 10: Jednoduchý rám.....	24
Obrázek 11: Rám se stojanem.....	25
Obrázek 12: Záv sný rám	25
Obrázek 13: Luk.....	26
Obrázek 14: Osnova - dvojité osmi ka	28
Obrázek 15: Osnova - jednoduchá	29
Obrázek 16: Osnova - jednoduchá osmi ka.....	30
Obrázek 17: Šála	37
Obrázek 18: Obal na knihu	38
Obrázek 19: Náskres pro st ih obalu na knihu.....	40
Obrázek 20: Obraz	40
Obrázek 21: Polštá	41
Obrázek 22: Náskres st ihu polštá e.....	44

Obsah

1	ÚVOD	10
2	CHARAKTERISTIKA PLETENÍ NA RÁMU	11
2.1	Co je to pletení	11
2.2	Pletení na rámu	11
2.3	Popis vzor	12
2.3.1	Prostina.....	12
2.3.2	Tkanina.....	13
2.3.3	Š rkové pletení.....	14
2.3.4	Oplétání	15
3	HISTORIE PLETENÍ NA RÁMU.....	16
3.1	Období starov ku.....	16
3.1.1	Egypt	16
3.1.2	ecko.....	18
3.2	Období st edov ku a novov ku	19
3.3	Výskyt pletení na rámu na našem území	20
3.4	Blanka Mikolajková	22
4	TECHNIKA PLETENÍ NA RÁMU	24
4.1	Materiál a pom cky.....	24
4.1.1	Rám	24
4.1.2	Nosné a zajiš ovací ty ky	26
4.1.3	M idlo.....	27
4.1.4	N žky, há ek a jehla	27
4.1.5	Materiál	27
4.2	P íprava rámu.....	27
4.3	Osnova	27
4.3.1	Dvojité osmi ky	28
4.3.2	Jednoduchá osnova.....	29
4.3.3	Jednoduchá osmi ka.....	29
4.4	Pletení	30
4.5	Vysv tlivky k technice pletení na rámu	31
4.5.1	Symbyly s ukázkou zápisu	32
4.5.2	Rozbor úkon	32
4.6	Tvarování	33

4.6.1	Snování nadvakrát	33
4.6.2	Změna vzoru v řádkách	34
4.7	Ukončení	34
4.7.1	Pletenina v kuse	34
4.7.1.1	Vložená nit	34
4.7.1.2	Střížek	35
4.7.1.3	Protkání osnovy	35
4.7.2	Pletenina dle leny	35
4.8	Sejmutí pleteniny z rámu	36
4.9	Konečná úprava pleteniny	36
5	VÝROBKY – POSTUP A POPIS PRÁCE	37
5.1	Šála	37
5.2	Obal na knihu	38
5.3	Plastická dekorace	40
5.4	Dekorace polštáře	41
6	ZÁVĚR	45
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	46
	SEZNAM PŘÍLOH	47

1 ÚVOD

Pletení na rámu, tkaní na rámu, vyšívání na rámu, malba na textil a jistě i jiné ruční textilní techniky mohou mít společný nástroj a tím je „rám“.

V dnešní vyspělé době potkáme multifunkční rámy, které umožní výrobu všech výše zmíněných technik za použití jediného rámu. Za pomoci hubiček vznikne osnova pro tkaní, otvory pro vidlice a háčky pro drát na použití tradiční textilní techniky pletení na rámu nebo píčky k vypnutí materiálu, čímž vznikne plátno připravené pro malování.

Tato bakalářská práce ukáže, že k tvorbě není zapotřebí multifunkční rám a speciální pomocné tyčky. Zaměří se na jednoduchost a dostupnost při použití tradiční textilní techniky. Představí jedno velmi zajímavé lidové řemeslo, které i přes dlouholetou historii může být efektivní pro moderní design, „Pletení na rámu“.

Prvotním úmyslem bylo ukázat a sestavit vzorník základních a složitějších vzorů. Nicméně takováto publikace již existuje, proto zde proběhne seznámení se základními principy při pletení, vysvětlení symbolů a postupů. Nesmí se zapomenout ani na vybavení potřebné při pletení, které je dostupné každému.

Na závěr práce proběhne seznámení s termínem „pletení“. Poté se zaměří na pletení na rámu, jeho popis a dělení vazeb.

V historii se představí poátky pletení na rámu, na která naleziště a samozřejmě i významné osoby, které přispěly k pokračování nebo obnovení této techniky. Jako velká osobnost zde bude zmíněna i Blanka Mikolajková, krajkářka z Rožnova pod Radhoštěm, která se věnuje výrobě krojových špiček, které vznikají pletením na rámu.

Další kapitola se zaměří na samotnou techniku. Ukázka jednoduchého vybavení a příklady vhodných pro použití. Návod pro natažení osnovy, její pravidla a zásady. A v neposlední řadě postup samotného pletení. V závěru této kapitoly proběhne seznámení s možnostmi zakončení.

V poslední části přijde ukázka výrobků a postup při jejich výrobě. Záznam upraveného vzoru a následné úpravy použité k dokončení samotného výrobku. Celý popis budou provázet fotografie pro jasnější ukázkou celého postupu.

2 CHARAKTERISTIKA PLETENÍ NA RÁMU

Pletení na rámu, též nazývané „krosienky“ na Slovensku i mezinárodně „sprang“, patří mezi tradiční textilní techniky. Řadí se k pletkářským technikám, dá se říci, že pletení na rámu je plynule přechodem mezi pletením jehlicemi a tkaním na stavu.

2.1 Co je to pletení

Při pletení dochází k deformaci do tzv. klíčků, které se dále provlékají a kříží. Vznikají zde vazné body, které zajišťují soudržnost pleteniny. Očko je základním vazebním prvkem. Rozlišuje se pomocí směru protažení, na lícní očko a rubní očko. Očko se skládá z jehelního oblouku, stínem a platinového oblouku.

[1]

Pletení všeobecně může vznikat z jedné i více soustav nití pletáckou technikou. Při pletení zátažných pletenin tvoříme očka v řádku, u osnovních pletenin vznikají očka ve sloupku. Pomocí provázání nití nebo soustavy nití vzniká plošný textilní útvar.

Pletení může být ruční nebo strojové. Můžeme nalézt bezpočet vazeb a možností pro vzorování. Pletením lze zhotovit cokoli, od špičky až po ponožky, potahy i koberce, za pomoci šikovných rukou a trochou trpělivosti.

Upozornit bychom měli na pletení košíků, a pokud se říká pletení košíků, technika vzniká pomocí osnovy s použitím jednoho i více takzvaných útků. Struktura košíků připomíná spíše tkaninu než pleteninu, jak technikou, tak vzhledem.

2.2 Pletení na rámu

Při pletení na rámu též nevzniká zcela typická pletenina. Nejsou zde žádná očka, ale svým vzezřením (například při pletení plátnové vazby), se svým provázáním značně podobá tkanině, tedy způsobu provedení tkaní. Celý princip krosienkování spoívá v křížení sudých a lichých osnovních nití, tedy práce pouze s osnovou. Zde nacházíme shodu s technikou výroby osnovních pletenin. Pletení na rámu má také vizuální podobu s technikou uzlování nebo síťování.

Konečná textilie je velmi pružná, oboustranná, nemá rub a líc, po sejmutí z rámu se kroutí a po zajištění ve středě neparatelná. Vzniká souasně shora i zdola zrcadlově.

2.3 Popis vzor

Akoli se jeví, že technika pletení na rámu má hodně omezení, může nabídnout rozmanité vzory, a už strukturálně, tak i barevně, pomocí barevného snování.

Barevným snováním rozumíme, že při natažení osnovy se zaměňuje barva příze. Vzniká zde barevná osnova. Při změně barvy příze se uzlík umísťuje pod dolní zajišťovací tyčku.

Základní vazby, z kterých se odvozuje nezměnné množství vazeb, dělí se na:

- prostina (hladké pletení)
- tkanina (plátno)

Další vzorování, která jsou méně známá a mají specifický způsob pletení, nazýváme:

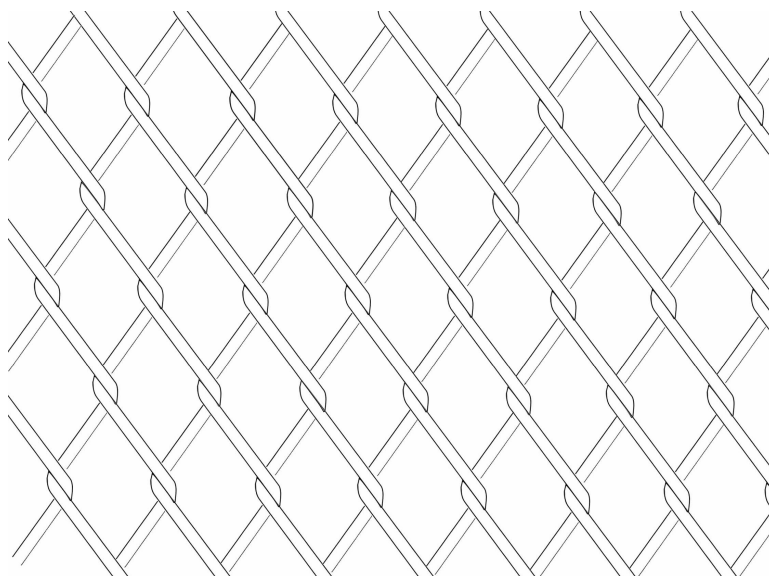
- šerkové (mřížka)
- oplétání (vkládání dalšího páru)

[2]

2.3.1 Prostina

U tohoto vzoru horní osnovní nit kříží a naplétá sousední nit dolní osnovy. Obtáčející nit svou vertikální polohu v zásadě nemění. Pletenina se po sejmutí z rámu kroutí a je nutné její ošetření, naplnění nebo naškrobení. Mezi vlastnosti patří pružnost a poddajnost.

Prostina je základem pro pletení krajkových vzorů, kde je využit efekt hustoty prostiny a vyplétaných dírek. Při použití barevného snování, lze dosáhnout podélné i příčné pruhování. Prostina může být pletena zákrutem Z (pravý) a zákrutem S (levý). Při použití obou zákrutů vzniká plastický efekt.

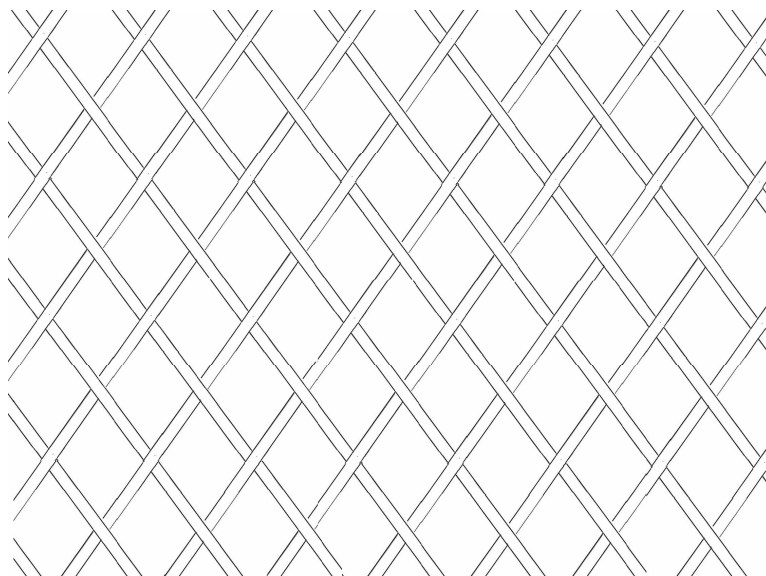

Obrázek 1: Základní vzor – prostina

2.3.2 Tkanina

Tento druh vazby připomíná šikmo postavené plátno. Tkanina vzniká překládáním sousedících nití horní a dolní osnovy. Po sejmutí z rámu se tkanina nekrouť a je méně pružná než prostina.

Při použití barevného snování vzniká nepřeberné množství efektních vzorů.

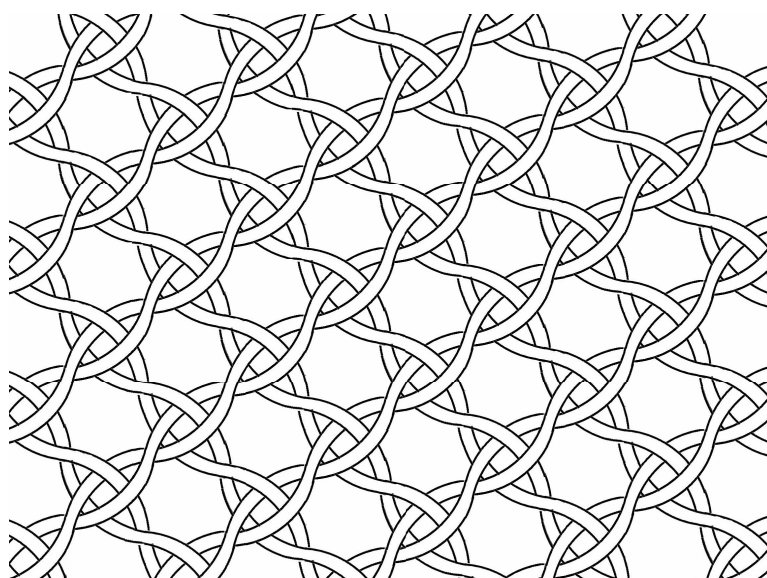
Obrázek 2: Základní vzor – tkanina

2.3.3 Šňorové pletení

U šňorového pletení se nit dolní a horní osnovy v páru obtáčí kolem sebe a sousední páry se zároveň navzájem křížením propletou. Vytváří se zde plastická reliéfní vazba.

Při využití barevného snování je patrné, kdy nit postupují šikmo k protilehlému okraji a souasně vystupují na povrch. Pletenina se po sejmutí z rámu nekrouť.

[2]

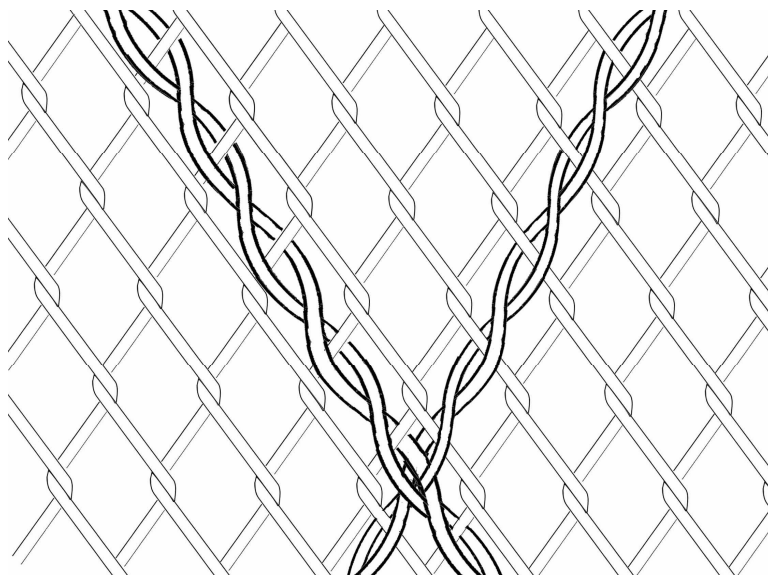
Obrázek 3: Vzor - šňorové pletení

2.3.4 Oplétání

Oplétání je založeno na vkládání dalšího páru nebo i více pár nití, v tšinou barevně odlišného. Tento pár se vkládá mezi ostatní nitě pleteniny, prochází diagonálně a může libovolně směřovat oplétání. Je možné oplétací pár zapojit mezi ostatní nitě pleteniny nebo nitě pleteniny změnit v oplétací pár.

Tento vzor umožňuje vytvářet velké množství vzorů. Oplétající páry navíc vystupují na povrch a vytvářejí tak reliéfní linky. Pokud je princip oplétání využito v ploše, tedy oplétá například každý druhý pár, vzniká poměrně hustá a plastická textilie.

[2]

Obrázek 4: Vzor - oplétání

3 HISTORIE PLETENÍ NA RÁMU

Pletení na rámu se používalo zejména pro výrobu užitkových předmětů, jako jsou například šepce, váčky, turbany, síčky na vlasy, brašny, pásy, závoje, ponožky a jiné dosud neurčené textilie.

Znalost techniky pletení na rámu se odhaduje již na období v době bronzové a možná ještě dříve. Prochází i úpadkem, dostává se do zapomenutí koncem 18. a hlavně v 19. století. V paměti se drží díky lidovému prostředí, kde techniku popsaly Marie Smolková na území Slovenska a Luisa Schinnererová u Rusínů na Zakarpatské Ukrajině.

Odborníci na přelomu 19. a 20. století, techniku pletení na rámu znovu objevili.

Podobnost se síťovanými nebo uzlovanými pracemi, si vyžádala hlubší zkoumání. Byla to Luise Schinnererová, učitelka z odborné školy pro umělecké vyšívání ve Vídni, která se zabývala rozpoznáváním nalezených exponátů. Mezi další odborníky patří například Marie Siewrtzová von Reesma, která rekonstruovala výtšinu egyptských úpletů.

Při terénním výzkumu se technika pletení na rámu ukázala dosud živá. V lidovém prostředí, kde se zhotovují především součástí ženského lidového kroje, jako například šepce a pásy.

[2]

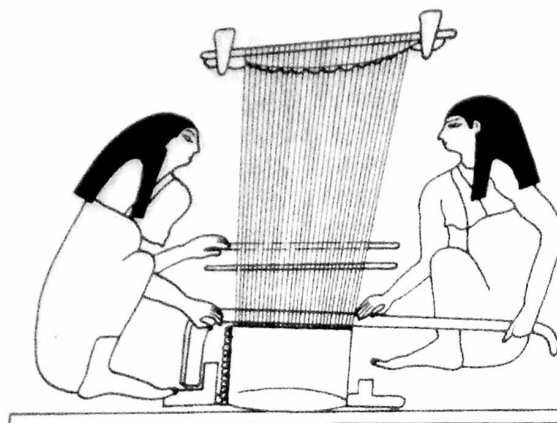
3.1 Období starověku

Ze starověku se dochovalo značné množství ukázek textilií i těch, kterých vyobrazení přibližují práci. Technika pletení na rámu byla používána bez ohledu na vyhraněné území a národnosti.

3.1.1 Egypt

Nálezy z Egypta jsou až 3000 let staré. Jedná se výtšinou o šepce zhotovené vazbou prostina, ale naleznou se zde i vazby složitější.

Dochovalo se i vyobrazení přibližující práci pletení na rámu. Dvě sedící ženy drží zajišťovací tyčičku a jedna napíná nohou osnovu. Toto vyobrazení připomíná tkalcovský stav vertikálního typu. Rám podobného typu se objevil i u sedmihradských Rumunů.

Obrázek 5: Vyobrazení pletení - Egypt

Egyptské epece jsou strukturou identické s epci ze Slovenska. Pletení na rámu se v Egyptu používalo zhruba až do 11. – 12. století.

Koptové, což jsou Egypťané, jejichž předkové přijali křesťanství, se zaměřovali především na předmety denní potřeby. Nálezy z koptských hrob, se dochovaly v dobrém stavu, zejména v suchém prostředí saharského pouštního písku.

Známé množství lněných a vlněných textilií, které jsou vyrobené technikou pletení na rámu, pochází ze 4. – 7. století právě z koptských hrob. Váčky, epece, tašky a jiné neúrodné tkaniny, jsou ornamentálně i barevně komponované.

Nejstarší dochovanou ukázkou pletení na rámu je ženský epec ze 158 vlněných nití, objevený kolem roku 1400 př. n. l. v Evropě v Borum Eshøj v Dánsku.

Obrázek 6: Nejstarší dochovaný ženský epec

Z druhé poloviny 1. tisíciletí př. n. l. byla nalezena síťka také v Dánsku. Ze stejné doby ve Španělsku byla objevena brašna a pás.

Další nálezy jsou z Norska z období st hování národ , jedná se o vln nou ponožku. Z 1. století ze Švýcarska sí ka na vlasy z vlny. V neposlední ad se dochoval d ev ný rám používaný k technice pletení na rámu na poh ební vikinské lodi z roku kolem 850.

[2;3]

3.1.2 ecko

Ze starého ecka není velké množství dochovaných ukázek o technice pletení na rámu. Že i zde se tato technika používala, dokládá vyobrazení na keramice.

Uvádí se, že se jedná o t i vázy z 5. století p . n. l. Jsou zde vyobrazeny ženy s rámem v ruce a mají na hlavách pravd podobn epce, pletené touto technikou. Z toho se usuzuje, že se zabývaly výrobou ženských epc a epic.

Nesmíme opomenout jihoamerické indiány, kte í si nejmén p ed 3000 lety také osvojili tuto techniku. D kazem jsou dochované tašky a epce i další textilie vytvo ené z bavlny v Peru kolem roku 1000 p . n. l. a také vln né epce z Paracasu z roku 500 – 300 p . n. l.

N které ukázky se objevily z doby Viking , dále i na opa ném konci sv ta z p edkolumbovské doby Peru, Mexiku, Arizon . Pletení na rámu bylo využíváno bez ohledu na období a také území.

Obrázek 7: Staré ecko

[2]

3.2 Období středověku a novověku

O technice pletení na rámu máme ze středověku velmi málo informací. Z 15. století v kostele v obci Crnogrob u Lublan je na fresce zobrazen výjev ze života lidu, kde je vyobrazen i muž u rámu pro pletení. Další ukázkou může být freska z 16. století v kostele Sv. Primož nad Kamnikem ve Slovinsku, zobrazení Panny Marie při pletení na rámu.

Na dřevěných z titulních listů návodů a vzorníků z 16. století jsou vypořádány ženy probírající nit i jedna stojící u vertikálního rámu.

Obrázek 8: Krosienkující žena na titulním listu

První písemné zprávy o technice pletení na rámu jsou již ze 14. století. Jedná se o ubrusy, oltářní pokrývky, ručníky, ponožky a jiné, konkrétně z Norska, Islandu, Finska a Dánska. Ve Švédsku v 16. století zavedli vyučování této techniky do dívčích církevních škol.

Ze 17. století se dochovaly jediné pleteniny, stříbrné a zlaté šerpy z Transylvánie a hedvábné rukavice z Norska. Ze 17. století jsou i dekorativní šály z Maarska, přesněji ze Sarospataku. Na těchto šálách jsou vyobrazeny geometrické i figurální motivy, ženské postavy a ptáci. Ve sbírkách světových muzeí, například v Polsku, Anglii a USA nalezneme hedvábné šerpy, vyrobené technikou pletení na rámu, používané od roku 1700 na vojenských uniformách v Evropě i Americe.

Ukázky z 18. a 19. století jsou k nalezení v belgickém a německém muzeu. Technika pletení na rámu, byla používána v částech ženského módního oděvu, jako je šatec, punochy, rukavice a podvazky, ale i límce a manžety. V Islandu a Grónsku jsou k vidění pásy, šály, okraje ručníků.

V 19. století se objevují součásti lidových krojů na různých územích, jako například v Rusku, Slovensko, Rumunsko, Jugoslávie, Polsko a Kavkaz.

V Pákistánu, Afghánistánu, Thajsku a Indii se donedávna zabývali výrobou pásů, šerp a tkanic. Z Indie se ještě v sedmdesátých letech 20. století exportovala bavlněná stínítka na lampy do Evropy. V 19. a na začátku 20. století se v Americe pletli pásy z vlny a agávových vláken.

Z Mexika a Kolumbie se exportují dosud vyráběné bavlněné pásy, tašky a hamaky, což jsou závažná lžka povodem z Amazonské oblasti. V Mexiku se zabývají tkaním šál, které jsou zakončené technikou pletení na rámu v podobě pásů s tasičky nazývané rebozo.

Pro severní Afriku jsou typické beduinky, které se ještě v nedávné minulosti pletly. V Libyi jsou to pokrývky, které mají střední část hustou, a okraj je pletený dírkovým vzorem s vložením geometrických ornamentů, celý výrobek je vyroben z tmavomodré vlny.

V Kongu je technika pletení na rámu uznávána jako ozdobná technika.

[2; 3]

3.3 Výskyt pletení na rámu na našem území

Z českých zemí jsou nejstarší zprávy lingvistické, ale technika pletení na rámu byla známá a používaná. Zikmund Winter se ve své práci zmíní o šlojířích neboli závojích, nošené v 15. století. Šlojíři se také nazývali jako samokrutníky nebo samokruty. Není zde uvedeno, jakou technikou se šlojíři vyráběly. Z názvu je odvozováno, že se jedná o pletení na rámu. Pleteniny sejmuté z rámu se samy kroutí, což jiné textilie v celé ploše nemají a název samokrutník i samokrut poukazuje na vlastnost vyráběné textilie. Zikmund Winter se ve své práci „Dějiny kroje v zemích českých“, zmíní i o způsobu

práce, která také dokazuje jistou podobnost této techniky, je třeba uvést, že jde pouze o hypotézu.

Ženy z okolí Jiřína, Nového Bydžova a Rychnova nad Kněžnou si osvojily techniku pletení na rámu v druhé polovině 19. a na začátku 20. století. Techniku pletení na rámu se zběžně naučily a nazývaly ji jako francouzské pletení. Název vznikl podle ústní tradice dle období učení techniky, v době napoleonských válek a těsně poté od francouzských vojáků.

V Borohrádku u Rychnova se tato technika stala formou obživy. Místní ženy se zaměřovaly na výrobu a prodej šlů. Do okolí Mladé Boleslavi se pletení dostalo na začátku 20. století za působení Anny Šerné, učitelky ručních prací, která roku 1912 vydala publikaci „Pletení na rámu“. Techniku pletení na rámu prosazovala i do módy, pro výrobu oděvů a bytových doplňků. I přes znatelný výskyt této techniky byla v letech zapomenuta.

Pro východní Moravu a Slovensko se technika pletení na rámu zaměřila na výrobu součástí ženských krojů. Pletené šperky a pásy se nosily zejména na Moravě, Valašsku, Slovácku, západním Slovensku v okolí Trenčína a Nitry, středním Slovensku na Liptov, v Hontu a Novohradě.

Výrobou šperků se zabývaly ženy. Používaly bavlněné bílé příze, pletly rozmanitými vzory a ornamenty. Pásy se vyráběly převážně z červené příze, v Hontu pletly i modré pásy. Vzorování pásů bylo středně s několika adami dírek nebo shluků dírek ve tvaru květu. Pásy pletli i muži o délce dva i více metrů, zakončené ozdobnými třapci svázané do kužele s barevnými knoflíky, šitými z vlny.

Znalost techniky pletení na rámu se nejdéle udržela na Valašsku do začátku 2. světové války. Těsně před válkou se výroba specializovala spíše na prodej na západní Slovensko, do okolí Velké Bytče a do obcí jižně od Žiliny, kde se stále držela tradice denního nošení tradičního kroje.

K adaptaci a začlenění do tvůrčích programů tradiční textilní techniky pletení na rámu, se zapojila Františka Šimková a Marie Hrbáčková. Jejich cílem se stalo založit instituci nejrozvinutějších oborů pro zachování lidové výroby. Pletení na rámu je jedna z lidových tradic, která byla zachráněna před zapomenutím.

V druhé polovině 20. století se technika pletení na rámu dostává do zájmu dalších textilních výtvarnic v českých i v Evropských zemích.

[2; 3]

3.4 Blanka Mikolajková

Možná jedna z posledních krajkářek, která ovládá techniku pletení na rámu je Blanka Mikolajková z Rožnova pod Radhoštěm. Zabývá se výrobou krojových špiček, které jsou součástí valašského kroje. Tuto techniku používá i při výrobě punčoch, dlouhých společenských rukavic nebo vsadek do polštářů. Pletení na rámu obohatila o pletení dutých tvarů s použitím kruhové osnovy.

Blanka Mikolajková se narodila 6. června 1960 v Kyjově. Ruční práce si osvojila díky své matce, která ji učila už od dětství. Další dovednosti a znalosti si rozšířila v konzervativním dílně Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, kde se v nově již zapomenutým technikám. Dále to byla dokumentace práce Františky Šimkové ze Zdobova, v té době poslední znalkyně pletení na rámu, v konzervativní dílně Muzea regionu Valašsko ve Vsetíně.

Blanka Mikolajková pořádá pro veřejnost i prezentace a ukázky svých uměleckých dovedností. Speciální programy konané ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, specializované na textilní techniky. Dále to jsou rukodělné kurzy a kroužky pro mládež, kde působí jako lektorka.

Několikrát reprezentovala českou republiku v zahraničí na světovém festivalu umělců například ve francouzském Lyonu v roce 2004.

Za zmínku stojí i Marie Salichová, odborná pracovnice Valašského muzea v přírodě, od které si Blanka Mikolajková osvojila základy této techniky. Dále se vzdělávala díky vydaným přírukám nebo svému dovtipu, jelikož v regionu již tuto techniku nikdo nedokázal neovládat.

K výrobě krojových špiček se dostala při příležitosti opravy starého krosienkovaného špičky. Aby mohla uskutečnit opravu, musela si osvojit tuto techniku. K pochopení této techniky Blance Mikolajkové pomohl dokument natočený etnografkou Valašského muzea v 60. letech. Paní Blanka Mikolajková v rozhovoru s Milenou Štráfeldovou

uvádí, že si dokument poušt la stále dokola a podle n j se nau ila vzorování i výrobu
epc .

Techniku pletení na rámu si osvojila natolik, že je schopná tvo it nové vzory.

Obrázek 9: Ukázka z tvorby Blanky Mikolajkové

[4]

4 TECHNIKA PLETENÍ NA RÁMU

Tato práce má za úkol ukázat, že technika pletení na rámu není náročná, a už z pohledu postupu, tak na samotné vybavení a pomůcky, které jsou potřebné pro zhotovení výrobku. Technika pletení na rámu je náročná spíše na trpělivost a zručnost.

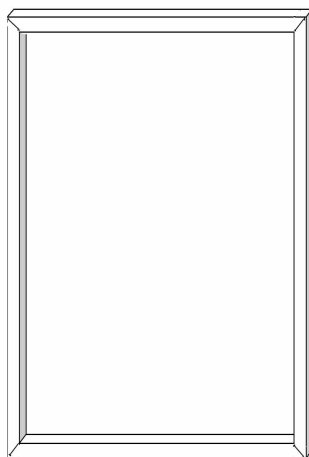
4.1 Materiál a pomůcky

Základní vybavení se skládá z rámu, nosných tyček, zajišťovacích tyček, mřížky, háčku a jehly. Další důležité součástí je pletice, avšak závisí převážně na vkusu a požadovaných vlastnostech výrobku.

4.1.1 Rám

V literatuře lze nalézt spoustu hledisek, které rám musí splňovat, jako například velikost. Ta se orientuje dle připravovaného výrobku. Není potřeba vlastnit různé velikosti rámu, postačí jeden větší rám, na kterém lze zhotovit i menší vzorníky. Rámy lze rozdělit do čtyř skupin, podle konstrukce a variability.

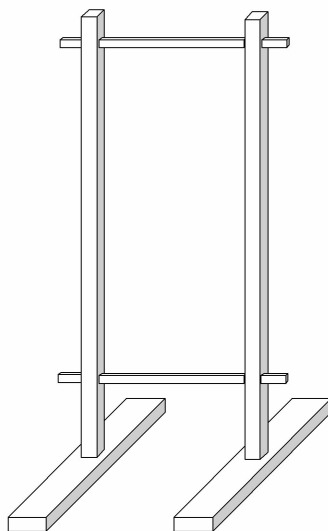
Nejpoužívanější rám je jednoduchý obdélník ze čtyř latí, rozkládací nebo spojený na pevně. Do této skupiny lze zařadit jako vhodný nástroj malý ský rám nazývaný blindrám, ale i obyčejný rám od obrazu. Při práci se rám opírá o zeď.

Obrázek 10: Jednoduchý rám

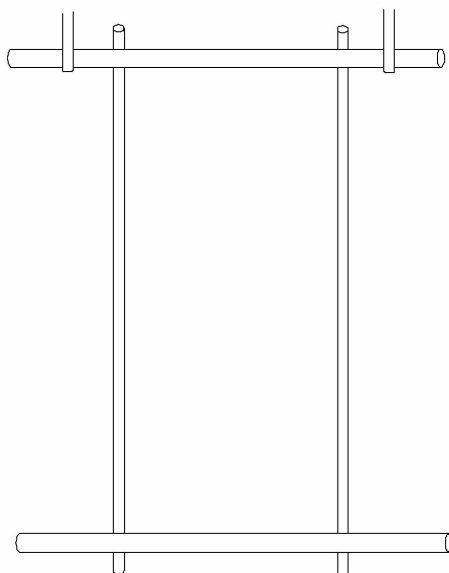
Druhá varianta rámu je se stojanem, rám se neopírá o zeď, nýbrž samostatně stojí. Jedná se o obdélník obohacený o stojky. Ze Zdobova na Valašsku známe kolébku, to

znamená, že pletka sedí a rám si naklání k sobě. Z Valašska je i tzv. stativka, rám používaný k pletení epce.

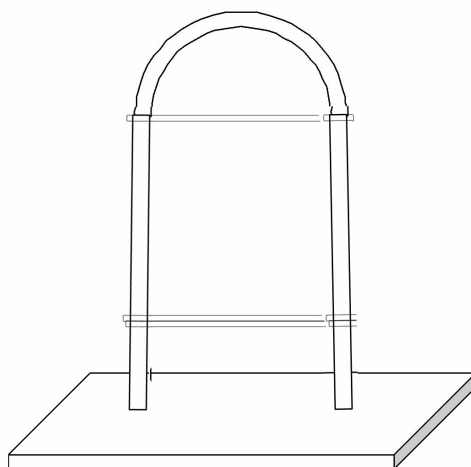
Obrázek 11: Rám se stojanem

Tato varianta rámu se skládá z horní a dolní tyče, jedná se o tzv. závěsný rám. Osnova se navine na dvě tyče a následně se horní tyč připevňuje u stropu. Dolní tyč zajišťuje napětí závaží, zatížení nohou pletky nebo postavení vlastní váha samotné osnovy.

Obrázek 12: Závěsný rám

čtvrtá varianta rámu je pružný silnější prut ohnutý a zasazený do základní desky. Jedná se o tzv. luk, vhodný spíše pro menší pletení například vzorků.

Obrázek 13: Luk

4.1.2 Nosné a zajišťovací tyčky

Nosné tyčky zajišťují symetrii a rovnoměrnost při natažení osnovy. Není podstatné, z jakého materiálu jsou vyrobeny. Nejčastěji se používají dřevěné, ale mohou být kovové i plastové. Důležitá je délka tyčky, musí přesahovat rám. Tyčky se upevňují přímo na rám pomocí pevného provázku asi 10 centimetrů pod horní část rámu a druhá tyčka ve stejné vzdálenosti od dolní části. V případě požadavku kratší osnovy, nosné tyčky připevníme blíže ke středě rámu.

Nosné tyčky můžeme nahradit i provázek, ale hrozí prohnutí ve střední části při natažení osnovy a tudíž by při pletení mohly vznikat nedotažené kraje. Při výrobě provázku je důležité dbát na pevnost a dostatečné pnutí. V literatuře uvádí jako vhodného náhradníka nosné tyčky, bavlněný kont nebo prádelní šňůru.

Celá technika pletení na rámu spočívá v křížení osnovních nití. Aby se vzorek nepáral, je nutné používat zajišťovací tyčky. Ty plní funkci utahovací a jistící. Jejich vlastnosti jsou podobné jako u nosných tyček, pouze je kladen větší důraz na povrch a konce tyček.

Tyčky mohou být kulaté nebo ploché. Povrch musí být hladký a konce zakulacené nebo špičaté, pro snazší manipulaci a pohyb v osnově. Délka tyček by měla přesahovat šířku rámu. Pro pletení jsou zapotřebí minimálně dvě tyčky. Jako zajišťovací tyčky dokonale zastoupí pletací jehlice. Na Moravě byly k pletení na rámu používány i násady mcháček nebo kvedláček.

4.1.3 Měřidlo

Funkce měřidla spoívá v kontrole parametrů pleteniny za použití krejčovského metru. Ovívá rovnoměrnost utahování v horní a dolní části vzoru.

4.1.4 Nůžky, háček a jehla

Nůžky, háček a jehlu využijeme zejména v dokončovacích procesech. Mohou to být i další jiné pomůcky.

4.1.5 Materiál

V oblasti použitého materiálu se meze nekladou. Tvořit lze z nití, pírů, provázek, ale i provazů. Pro začátečníky se doporučuje použití hladké píře bez nopků nebo píře bez vlasových efektů. Na hladké píři je lépe vidět křížení nití, tedy technologický postup a tím i použitý vzor.

Při barevném snívání je vhodné použít nit o stejných vlastnostech.

4.2 Příprava rámu

Na rám se připevní nosné tyčky, přibližně 10 centimetrů od okraje rámu v horní a dolní části. Vzdálenost od rámu k nosné tyčce se vynechává pro manipulaci klubka s nití, při navíjení osnovy. K nosným tyčkám se pevně uvážou silnější šňůry. Se šňůrami se bude pohybovat při pletení, osnova se zkracuje, proto musí být pohyblivé.

Na střed rámu se umístí zajišťovací tyčka nebo středový provázek, jeho přítomnost zajistí vytvoření dvojité osmičky.

4.3 Osnova

Osnova se vždy navívá zleva doprava a začátek se upevňuje na levé dolní nosné tyčce, konec osnovy opírá na dolní tyčce, ale vpravo.

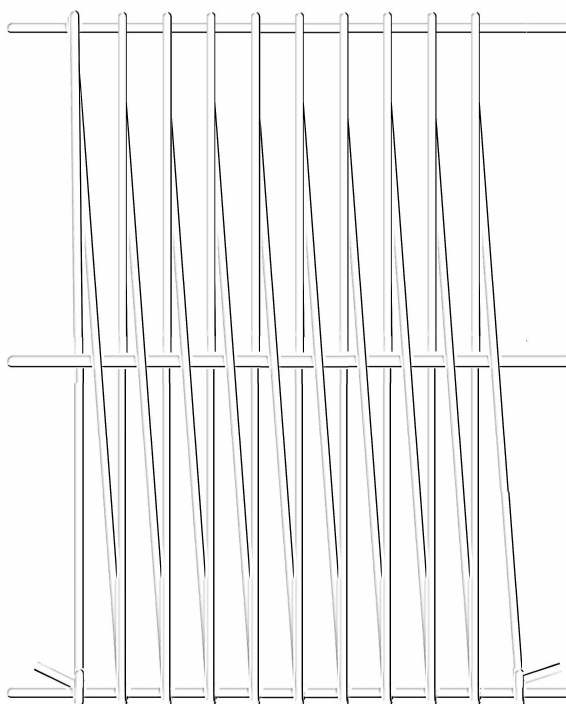
Délka osnovy musí být o jednu řetinu delší, než je plánovaná délka hotové pleteniny. U širší osnovy, přihlížíme k tloušťce použité píře a budoucí šířce výrobku. Počet osnovních nití se zjišťuje vždy na horní nosné tyčce, v této technice se počítá s páry,

nikoli samotnými nitmi. Při navazování nití, nebo barevném snování, se uzlík umístí za tyčku.

Při navíjení osnovy se nabízí hned několik možností.

4.3.1 Dvojitá osmička

Pro tento způsob je dležitý stědový provázek. Osnova se navíjí zleva doprava a začíná se na spodní nosné tyčce připevněním na uzlík.

Obrázek 14: Osnova - dvojitá osmička

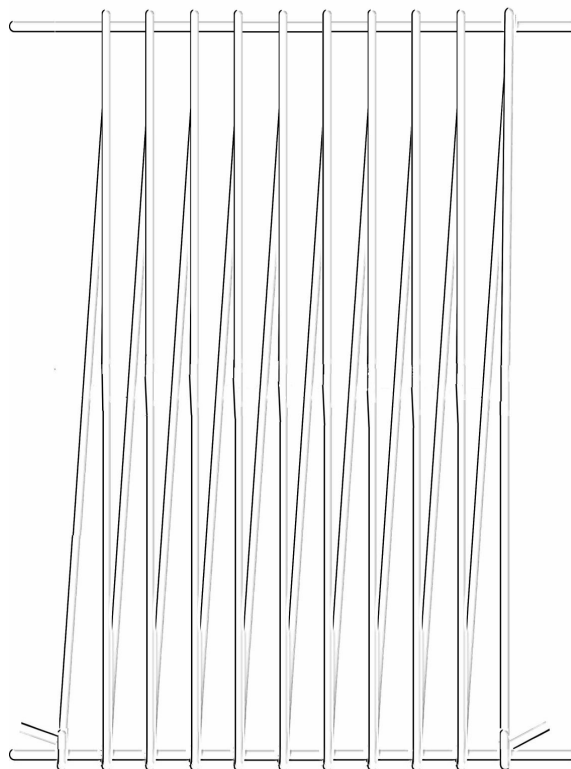
Nit se vede pod stědový provázek směrem nahoru, kde shora obtočí horní zajišťovací tyčku a vrátí se přes stědový provázek k dolní zajišťovací tyčce, kterou obtočí spodem. Proces se opakuje, dokud nedosáhne požadovaného počtu párů. Ukončení osnovy je opět na dolní nosné tyčce připevněním na uzlík.

Stědový provázek dleží osnovu na horní a dolní nit. Na místo provázku vložíme zajišťovací tyčku, která při posunu nahoru a dolu urovná nit a jejich napětí.

Při použití navíjení dvojitě osmičky, vznikne již první křížení nití v horní i dolní části osnovy.

4.3.2 Jednoduchá osnova

U tohoto způsobu snování se nepoužívá středový provázek, je zde pouze horní a dolní nosná tyčka. Nit se připevňuje vlevo dole na uzlík. Osnova je tažena doprava a ukončena se opět na dolní nosné tyčce.

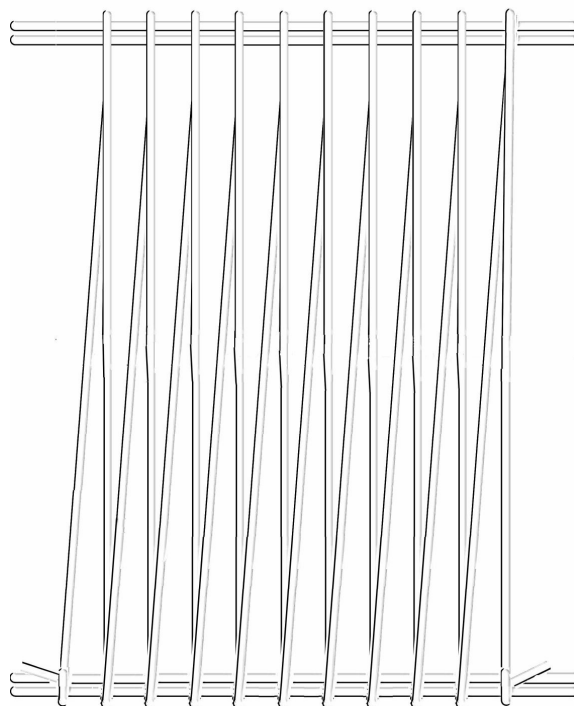
Obrázek 15: Osnova - jednoduchá

Nit je vedena k horní nosné tyčce, kde se shora obtáhne, pokračuje spodem k dolní nosné tyčce směrem nahoru. Vytváří se osnova ve tvaru oválu, podobá se číslu 0. Po dokončení osnovy je nutné provést první křížení, to znamená, že z pravé strany se vynesou dolní nit nahoru a horní nit spustí dol, střídavě. Po tomto křížení vznikne osnova dvojité osmičky.

Tento způsob navíjení se uvádí jako nevhodný pro snování dlouhé osnovy. Může zde dojít k chybnému křížení, například první řady neboli prvního křížení.

4.3.3 Jednoduchá osmička

Tato možnost navíjení se už běžně nepoužívá, ale je popsána ve starší literatuře.

Obrázek 16: Osnova - jednoduchá osmi ky

Na rámu jsou připravené nosné tyky, ke kterým se přidá po jedné tyce, a to do vnitřní strany rámu. Osnovní nit se připevní k dolní nosné tyce a vede se pod horní nosnou tykou i pomocnou tykou, zprůměrně dolů, pod dolní nosnou tyku a pomocnou tyku. Osnovní nit vytváří osmičky a po dokončení navíjení, opět připevníme nit vlevo na dolní nosné tyce.

Pomocné tyky se uvolní a horní se vytáhne. Spodní pomocná tyka se přesouvá nahoru a tím vzniká první křížení nití, ovšem pouze v horní části.

Tento způsob snování je vhodný použít pro osnovy v těchto rozměrech, kdy snování probíhá ve vodorovné poloze.

4.4 Pletení

Připravená osnova k pletení je v okamžiku, kdy je na rámu první křížení a zajišťovací tyka v dolní části, která stále rozděluje osnovu na horní a dolní nit. Plete se zprava doleva, pokud není dáno jinak.

Levá ruka se vsune do osnovy tak, že horní nit budou na dlani, popípadě na celém předloktí a spodní nit samostatně pod hřbetem ruky. Pravá ruka se používá k pletení

tak, že vynáší spodní nit a zajišťuje křížení nití (propletení). Levá ruka spouští horní nit. Po dokončení řady vložíme do osnovy dvě zajišťovací tyčky do míst, kde se nachází pravá ruka a poté se může ruka vyndat. Vzor vzniká zrcadlově, posunutím tyček, jedné k hornímu kraji a druhé k dolnímu, zajistíme křížení na obou koncích. Po dokončení další řady a vložení zajišťovacích tyček, lze odebrat tyčky z předchozí upletené řady.

V okamžiku, kdy s technikou pletení na rámu začínáme, nedoporučuje se příliš rychlé odstraňování zajišťovacích tyček. Mohou posloužit jako snadné páradlo, které pouhým posunutím k horní a zpět k dolní části osnovy rozplete stávající vadnou řadu. Je-li chyba mezi prvními řadami, stále není obtížné se vrátit, odpárat se k chybě, pokud se zde nacházejí zajišťovací tyčky.

Pokud pletení probíhá správně a bez chyb, je možné postupné odstraňování tyček, ale vždy od spodní. Neopomeneme ani po vyjmutí tyčky, posunout křížení nití směrem dolů.

Nedoporučuje se pomocí zajišťovacích tyček pleteninu stloukat a stládat, pouze dbát na rovnoměrné utahování, aby pletenina měla v horní části stejný jako ve spodní.

Při pletení se osnova postupně zkracuje a je nutné posouvání nosné tyčky. Toto posunutí nesmí být příliš velké, aby se nit neprovinila.

4.5 Vysvětlivky k technice pletení na rámu

Zápis vzoru ve stručné podobě je u pletení na rámu obtížné. Spousta lidí zabývajících se touto technikou se pokoušela zkrátit zápis s různým úspěchem. Tato práce bude vycházet ze stručného zápisu prezentovanou v příloze Pletení na krosienkách.

Tento stručný zápis poukazuje na jednotlivé úkony v technice vzoru. Pomocí jednoduchých zkratk získává přehlednost. U dírkových a plastických vzorů je počet řad příliš rozsáhlý, a proto se zde používá zcela nové způsobů zaznamenávání. Jsou to zkrácená schémata, diagramy a zápisy, které jsou variabilní pro návrh zcela nových a vlastních vzorů.

4.5.1 Symboly s ukázkou zápisu

V ukázce stručného zápisu pro vzor „prostina základní – zákrut Z“ se představí vzhled zápisu a základní symboly, které jsou v ukázce použity. Neopomene se, ani seznámení s dalšími možnými symboly.

$$D/2H - [D/H] - 2D/H \quad 1. .$$

$$D/H - [D/H] - D/H \quad 2. .$$

D – nit dolní osnova, nachází se pod zajišťovací tyčkou

/ – lomítko značí křížení nití, směr lomítka určuje provedení zákrutu Z

// – dvojitě lomítko se může také vyskytnout v zápisu, označuje dvojitý zákrut Z

\ – opačné lomítko označuje křížení nití pro druhý směr, S zákrut

\\ – dvojitý zákrut S

H – nit horní osnova, nachází se nad zajišťovací tyčkou

2 – číslovka před H nebo D, určuje počet vynešených nebo spuštěných nití osnova

- označení pro směr tení zápisu a směr pletení

[] – symboly vložené do hranaté závorky se opakují v celé řadě

() – kulatá závorka se uvádí s číslicí, ta označuje počet opakování zápisu v závorce

X – křížení neupletených pár nití používané při dvouvrstevném pletení

Symboly, které nebudou používány v poslední kapitole této práce jako například Pp, P|, Pp8, P|8, OP\ nebo OP/ vysvětleny nebudou. Používají se pro šrávkové pletení nebo techniku oplétání.

4.5.2 Rozbor úkon

$$D/2H - [D/H] - 2D/H \quad 1. \text{ řada}$$

$$D/H - [D/H] - D/H \quad 2. \text{ řada}$$

1. $2D/H$ – dvě dolní nit osnovy jsou vyneseny do horní osnovy a jedna spuštěna dolů, zkrácené nit neboli upletené se umísťují na pravou ruku

$[D/H]$ – jedna nit dolní osnovy je vynesena a jedna spuštěna, celé se opakuje do okamžiku, kdy na konci řady zbudou tři nit

$D/2H$ – jedna nit dolní osnovy je vynesena a dvě horní spuštěny

Při nasnování správného pořadí párů slouží pro kontrolu při pletení stručný zápis vzoru. Nad zápisem je uveden počet nasnovaných párů, přesněji je uvedena říslice dle celkového počtu párů. Proto je vyloučeno, aby na konci řady nit scházely nebo přebývaly.

2. D/H – jedna nit dolní osnovy je vynesena a jedna spuštěna

$[D/H]$ – opakuje, jedna nit dolní osnovy se vynesese nahoru a jedna nit horní osnovy spustí

D/H – poslední pár, dolní vynesena a horní spuštěna

Po dokončení poslední řady z celého zápisu, se celý proces opakuje, dokud se horní část pleteniny nesetká uprostřed s dolní částí.

Je důležité si přečíst poznámky u složitějších vzorů. Vzory, které jsou zrcadlové, se zapisují pouze do poloviny. Dírkový vzor „pavoučí“ se plete od 1. do 11. řady a poté se v zápisu vrací od 10. k 1. řadě.

4.6 Tvarování

Pletení na rámu se nedá příliš tvarovat, zpravidla pletením lze dosáhnout tverce, obdélníku popřípadě pruhu. Konečná podoba a tvar výrobku se dá ovlivnit konečnou úpravou, sešitím některých stran, vlastní vynalézavostí nebo snováním.

4.6.1 Snování nadvakrát

Osnova se připraví jako obvykle, uplete se požadovaná vzdálenost a poté se přidávají nosné tyčky pod osnovu v oblasti posledního krácení nití a navine se nová, rozšiřující osnova. Dále se pokračuje v technice pletení na rámu dle zvoleného vzoru. Nově navinutá osnova se při pletení spojí se stávající osnovou.

Druhá varianta snování "nadvakrát" je vložení nosné tyky, po upletení požadované délky pleteniny, mezi horní a dolní osnovní nit, kde se tyka upevní. Osnova se nepřidává do kraj jako u prvního způsobu. Zde se nová osnova vkládá mezi stávající nit. Vzniká zde zhuštění pleteniny. Po nasnování požadovaného počtu nití, se pokračuje v pletení. Tato varianta snování patří mezi obtížnější a pracnější.

4.6.2 Změna na vzoru v řádkách

Při pletení na rámu se lze shledat s různými vzory a s různými vlastnostmi. S narůstající pružností se zmenšuje šířka hotové pleteniny. U „základní prostiny“ je pružnost na vysoké úrovni, naopak například u vzoru „tkanina“ pružnost není zásadní. V okamžiku, kdy se vyskytnou oba vzory na jedné pletenině, se projeví efekt zužování a rozšiřování.

Je důležité, brát v úvahu odlišné vlastnosti na zhotovené pletenině, aby zásadně nezhodnotila funkci výrobku.

4.7 Ukončování

Proces ukončování pleteniny je třeba promyslet před začátkem snování. V opačném případě by se mohlo stát, že po dokončení pletení bude uprostřed tkaniny, scházet nebo přebývat část osnovy. Ukončení práce může probíhnout hned na několika variantami.

4.7.1 Pletenina v kuse

Pokud bude pletenina celoplošná, je třeba ji uprostřed zajistit. Při použití nevhodného ukončení lze znehodnotit celý výrobek.

4.7.1.1 Vložená nit

Při ukončení za pomoci vložení nití, je třeba doplést vzor horní a dolní části, co nejblíže ke středu. Vzhledem k ubývajícimu prostoru, je vhodné použít háček. V okamžiku, kdy se části setkají, opět použijeme háček a protáhneme nit na místo poslední zajišťovací tyčky. Středová zajišťovací nit se dále zapracuje do kraj tak, aby se v žádném případě nevyvlékla.

Tento způsob ukončování, není vhodný pro pružné vzory. Stědová nit má omezenou délku a v okamžiku, kdy se pletenina natáhne, nit uprostřed tento pohyb omezuje. Vzniká zde i riziko přetržení stědové nití a následné rozpárání pleteniny.

4.7.1.2 Etížek

Další možností je použití etízku. Plete se ke stědu, kde se vloží zajišťovací nit. Dále se pracuje s háčkem. Od kraje naběříme první dva nitě a druhou pod první provlékneme. Do vytvořeného oka provlékáme postupně všechny nitě až k dosažení konce, kde okem provlékneme nitě a následně nitě zapošijeme.

Etížek se může uhákovat zvlášť z horních nití a v pokračování spojit i dolní nitě. Jiný etížek můžeme vytvořit na jedné straně tak, že nabíráme vždy dva nitě a to nitě horní a dolní osnovy společně. Vznikne zde dvojitý etížek.

Ukončení pomocí etízku se považuje za čistý, efektivní a pružnější. Lze tuto variantu použít i pro úpravu horního a dolního okraje.

4.7.1.3 Protkáání osnovy

Při zvolení ukončení touto variantou, se pletenina nedoplétá až ke stědu. Nejprve se zajistí horní a dolní osnova, aby se upletený vzor nerozplétal. Poté, se mezi volné nitě vkládá útek. Nejjednodušší je použít plátňovou vazbu. Konce útku se zajistí do kraj pleteniny. Na závěr se zajištění horní a dolní osnovy odstraní. Protkáání osnovy není vhodné použít u pružných vzorů.

4.7.2 Pletenina dle lená

Vzor při pletení na rámu přibývá zrcadlově, je tedy možné zhotovit dva výrobky najednou. Při závěrečném dleňování se osnova nedoplétá do stědu, je nutné nechat zde prostor k přestřižení. Každou nit je třeba opatřit uzlíkem, zajistit před rozpletením. Vzniká efekt tlesání, pokud je nevítán, každá nit se zapracuje do kraje pleteniny.

Varianta tlesání na obou koncích se upravuje na zátku snováním. K osnově se připojí délka tlesání a následně se do osnovy k hornímu i dolnímu kraji vloží karton o požadované délce. Po upletení vzoru se nit postupně stíhají a zajišťují uzlíkem.

4.8 Sejmutí pleteniny z rámu

Po zajištění stědové části, se může přistoupit k sundání pleteniny z rámu. Dolní a horní kraj, pokud není již zpracován, je nutné sejmut i s provázky, aplikovanými s nosnými tykami. Provázky se vytahují až po zajištění krajů.

Většina vzorů má stálivý efekt po sejmutí. Je vhodné pleteninu přezhlit přes vlhký hadík.

4.9 Konečná úprava pleteniny

Tato část je čistě na tvůrci. Existuje zde bezpočet možných variant, jak dokončit výrobek. Sešití, obhákování, podšití nebo pouhé zajištění krajů postačí např. u šálů.

Možnosti postupů i konečné úprav, se promítnou v poslední kapitole i s ukázkami na konkrétních výrobcích.

[2; 3; 4]

5 VÝROBKY – POSTUP A POPIS PRÁCE

Tato část bakalářské práce se zaměřuje na postup a použité techniky, které jsou využity ve výrobcích zhotovené technikou pletení na rámu.

5.1 Šála

U tohoto výrobku jsem potřebovala vytvořit dlouhou úzkou pleteninu, která by se mi nevešla na běžný rám. K práci mi posloužila dva smetáky, které jsem v horní i dolní části doplnila dřevnými tyčkami.

Obrázek 17: Šála

Šála je zhotovena z bavlněné skané příze. Pro pletení byl použit dírkový vzor „pavoucí“. Počet pár nasnovaných nití musí být dělitelný šesti, aby bylo možné postupovat podle stručného zápisu. Dle zmínky je, že zápis je pouze pro polovinu vzoru, po ukončení 11. řady se v pletení pokračuje od 10. k 1. řadě.

Pomocí „dvojitě osmičky“ bylo nasnováno 30 pár nití.

$D/2H - (D/H) 3 - [2D/H - D/2H - (D/H) 3] - 2D/H$ 1. řada

$[D/H]$ 2. řada

$D/H - D/2H - D/H - 2D/H - [(D/H) 2 - D/2H - D/H - 2D/H] - D/H$ 3. řada

$[D/H]$ 4. řada

$D/H - D/H - 2D/2H - D/H - [(D/H) 3 - 2D/2H - D/H] - D/H$ 5. ada

$[D/H]$ 6. ada

$D/H - (D/H) 4 - [2D/2H - (D/H) 4] - D/H$ 7. ada

$[D/H]$ 8. ada

$2D/2H - (D/H) 2 - [D/2H - D/H - 2D/H - (D/H) 2] - 2D/2H$ 9. ada

$[D/H]$ 10. ada

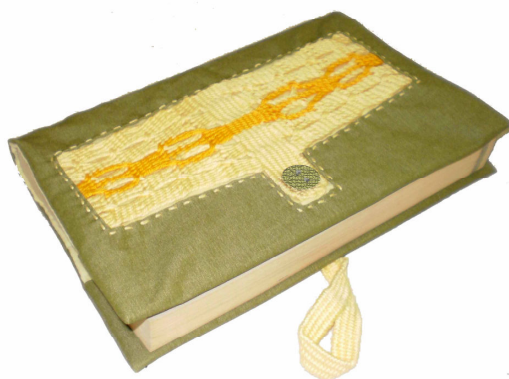
$D/2H - 2D/H - D/2H - [(D/H) 3 - 2D/H - D/2H] - 2D/H$ 11. ada

Po st etnutí horní a dolní osnovy ve st edu, se pletenina ukon í vložením nit . Aby vzor nebyl ve st ední ásti p íliš omezován, ukon ení se vytvo í na p ti místech. Vy nívající ni se pomocí há ku zapracuje do pleteniny. Horní a dolní okraj zajistíme plátňovou vazbou op t na p ti místech.

Pleteninu d kladn vyžehlíme. Šálu je možné omotat kolem krku nebo ji použít jako dekoraci na kabelku‘ (ukázka použití obr. I).

5.2 Obal na knihu

Obal na knihu je vytvo en z pleteniny, která je vsazena do tkaniny. Výrobek je zhotoven z bavln né skané p íze a tkaniny s keprovou vazbou. Tkanina použitá na vypodšívkování výrobku je v plátňové vazb .

Obrázek 18: Obal na knihu

Pro osnovu použijeme rámeček ze čtyř devíti tyčků, původně sloužících jako součást ramínka pro odkládání kalhot, které pevně svážeme. Pomocí barevného snování navedeme 30 párů nití, za použití jednoduché osnovy (šest párů nasnováno jinou barvou umístěno na středě). Pro pletení je použit „dírkový vzor z liptovského šepce“, který mne zaujal díky svému křížení neupletených párů. Pleteme podle stručného zápisu.

[D/2H – (D/H) 3 – 2D/H] 1. řada

[D/H] 2. řada

[2D/2H] 3. řada

[D/H] 4. řada

[D/2H – D/H – X – (D/H) 2 – 2D/H] 5. řada

[D/H] 6. řada

[D/2H – (D/H) 3 – 2D/H] 7. řada

[D/H] 8. řada

[2D/2H] 9. řada

[D/H] 10. řada

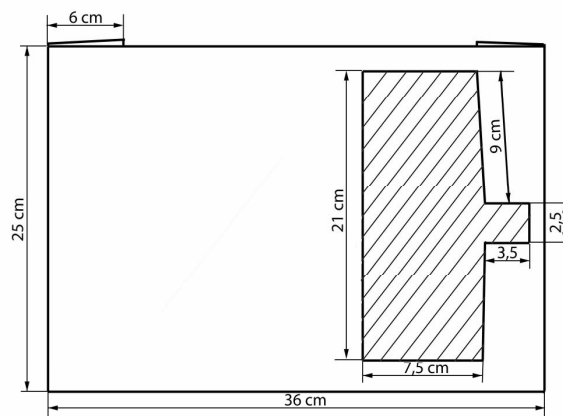
[D/2H – D/H – X – (D/H) 2 – 2D/H] 11. řada

[D/H] 12. řada

Pletenina se nedoplétá do středu. Uprostřed si vynecháme přibližně tři centimetry, které protkáme plátňovou vazbou. Aby vzor vynikl, je nutné ho mírně roztáhnout do stran. Vzniklá místa a přinechanou část pro knoflík doplníme tkaním opět plátňovou vazbou.

Po sejmutí, pleteninu podložíme tkaninou. Horní a dolní okraje pleteniny přišijeme hustým stehem k tkanině, aby se pletenina nepárala.

Nastříháme si dva obdélníky podle rozměrů na nákresu s přinecháním švových záložek. U druhého obdélníku nestříháme prostor s ušlechovanou plochou.

Obrázek 19: Náčrt pro stih obalu na knihu

Zajišťnou pleteninu vsijeme do vynechané erchované ásti a ozdobn po obvodu prošijeme. Vypodšívujeme celý obal na knihu a vyžehlíme. Poutko na knoflík je utkáno ze stejného materiálu jako pletenina (detaily obalu na knihu obr. II).

5.3 Plastická dekorace

Pletenina ve tvaru obdélníku je vyrobená z bavlnné š ry. Je vytvo ená dírkovým vzorem „hráška 3“. Pro tento dírkový vzor se snová po et pár d litelný ty mi a p idávají se dva páry nití k celkovému po tu.

Obrázek 20: Obraz

S ohledem na velikost dekorace byl použit způsob snování „jednoduchá osmička“, kde je nasnováno 54 párů.

$D/2H - D/H - [D/H - 2D/H - D/2H] - D/H - D/H - 2D/H$ 1. řada

$[D/H]$ 2. řada

$D/2H - [D/H] - 2D/H$ 3. řada

$[D/H - 2D/H - D/2H] - D/H - D/H$ 4. řada

$D/2H - [D/H] - 2D/H$ 5. řada

$[D/H]$ 6. řada

Horní a dolní osnova se nedopletla ke středu, byla zde ponechána mezera zhruba 12 cm. Uprostřed pleteninu rozstihneme a každý pár nití zajistíme uzlíkem.

Konečná pletenina se aranžuje do rámu (detail vložení obr.III).

5.4 Dekorace polštářů

Pro pleteninu aplikovanou na povlak polštářů byla použita efektní příze určená pro ruční pletení.

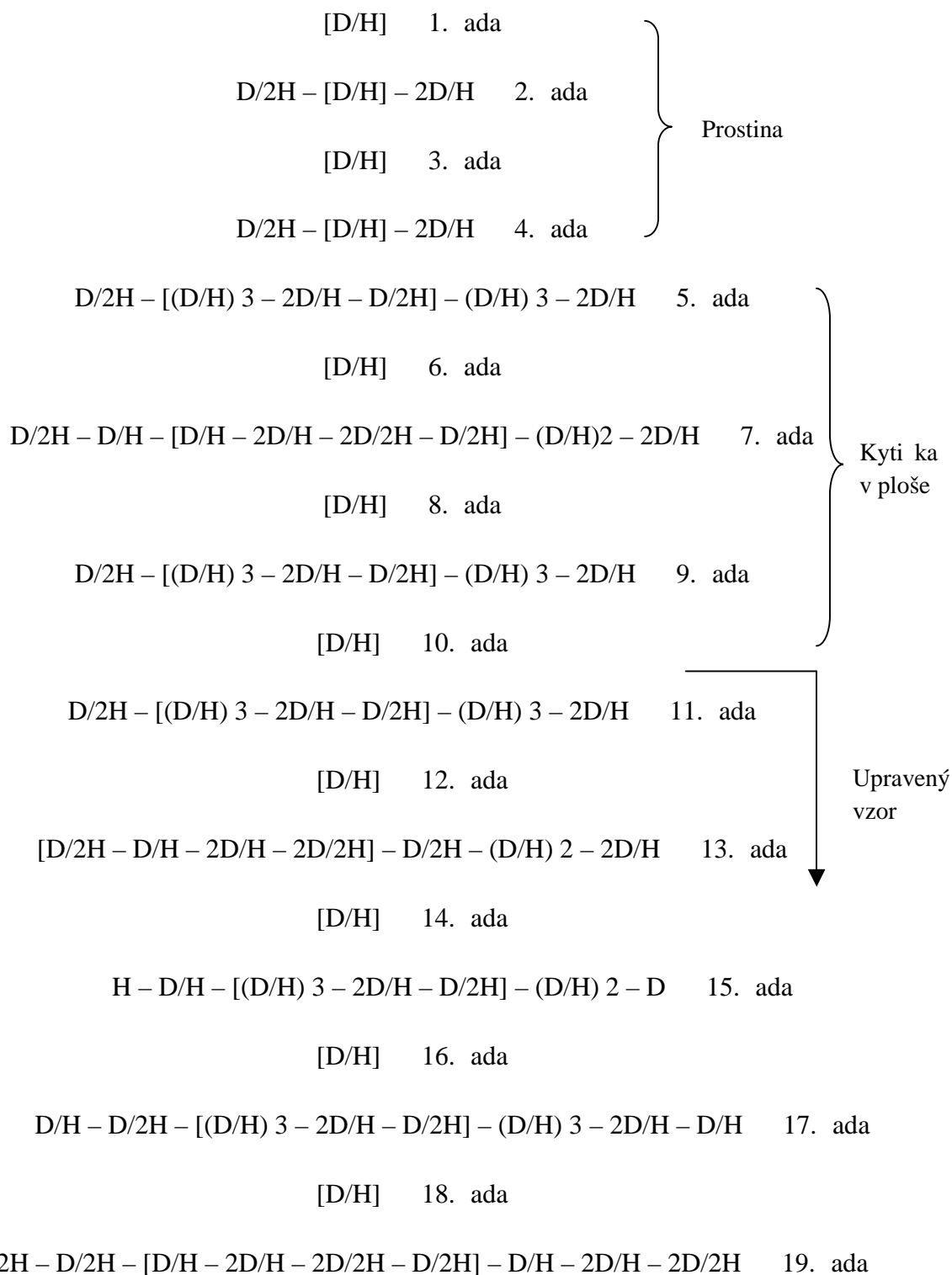

Obrázek 21: Polštář

Při výrobě pleteniny na polštář jsem použila fantazii pro úpravu dírkového vzoru „kytice v ploše“ a vytvořila pleteninu ve tvaru trojúhelníku. Konec pleteniny zdobí rubní stranu polštářů.

Nasnováme 30 pár nití zp sobem „jednoduchá osmi ka“. První k ížení p emístíme k horní nosné ty ce a zajistíme proti posuvu. Dolní nosnou ty ku vyjmeme a osnovní nit v p ehybu rozst íhneme. Odtah zajiš ujeme vlastní silou.

Pletenina bude vznikat pouze v horní ásti, volné konce je třeba pr b žn rozmotávat, aby se nezacuchaly. Pleteme dle upraveného vzoru.

[D/H] 20. ada

$H - [(D/H) 3 - 2D/H - D/2H] - (D/H) 3 - D$ 21. ada

[D/H] 22. ada

$2D/2H - D/2H - [(D/H) 3 - 2D/H - D/2H] - D$ 23. ada

[D/H] 24. ada

$D/H - [D/2H - D/H - 2D/H - 2D/2H] - D/2H - D/H - 2D/H - D/H$ 25. ada

[D/H] 26. ada

$H - (D/H) 3 - 2D/H - D/2H - (D/H) 3 - D$ 27. ada

[D/H] 28. ada

$D/H - D/2H - (D/H) 3 - 2D/H - D/2H$ 29. ada

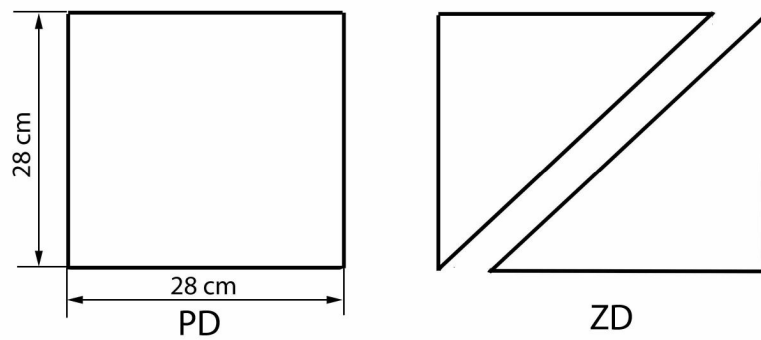
[D/H] 30. ada

Prostina pokračuje až do konce

Od části vzoru označené „upravený vzor“ na každé liché adě vyazujeme z pletení dva páry. Vždy jeden z každé strany.

Od 30. ady se plete vzor „prostina“ na zbylých 10. párech, které jsem rozdělila na polovinu a vytvořím zdobení na rubní straně polštáře. Pleteninu nežehlíme z důvodu použití efektní nití, která by ztratila plasticitu.

Celá pletenina se místy prošívá ručním skrytým stehem na polštář, vyrobený dle rozměrů na nákresu (ukázka tvarování pleteniny na polštář i obr. IV).

Obrázek 22: Nákres stihu polštáře

6 ZÁV R

Technika pletení na rámu nabízí celou řadu vzorů. Při poznávání a uení techniky pletení na rámu mě okouzly dírkové vzory, na které jsem se zaměřila a použila je při výrobě ukázek možného použití.

Pro bakalářskou práci jsem vytvořila výrobky, které slouží jako bytové a odvíjí doplňky i dárkové předměty. Byly vyrobeny za použití běžně dostupných nástrojů (jehlice na pletení, obrazový rám, tyčky z ramínka, smetáky atd.) a dostupných materiálů.

Pletení na rámu je pro mě nová technika, která mě obohatila o nové zkušenosti. Je to ruční práce náročnější na trpělivost a zručnost. I přesto, že jsem v nově spoustu času zdokonalování se v pletení, stále je co vylepšovat a stále co zkoušet. Pouze neustálým zkoušením je možné dosáhnout stejnoměrného utahování a tím i krásných výrobků.

Vím, že tato bakalářská práce bude použita k oživení hodnot kulturního dědictví a technika pletení na rámu nebude zapomenuta.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Štorová, R.: *Technologie pletá ství*. Liberec. Technická univerzita 2003.
- [2] Kindlová, Z.; Tomková, M.: *Pletení na krosienkách*. Praha. Vzdělávací spolek umleckých emesel, 2001.
- [3] Staňková, J.; Baran, L.: *Tradiční textilní techniky*. Praha. Grada 2008.
- [4] Šimša, M.: *Nositelé tradice lidových emesel I*. Strážnice. Národní ústav lidové kultury, 2007.

SEZNAM P ÍLOH

P ílohy zahrnuté v bakalá ské práci:

I. Šála

II. Obal na knihu

III. Dekorace obrazu

IV. Polštá

P ílohy k bakalá ské práci:

Vzorníky

Výrobky

I. Šála

II. Obal na knihu

III. Dekorace rámu

IV. Polštář